

FOTO: SHUTTERSTOCK

Criminele inmenging in de amateursport

WAT IS HET EN WAT IS ERTEGEN TE DOEN?

DOOR VIDAR STEVENS (MULIER INSTITUUT) EN RONALD NIJBOER (DSP-GROEP)

Criminele inmenging en amateursport. Twee werelden die niet snel met elkaar geassocieerd worden. Toch zijn er wel degelijk amateurclubs die te maken krijgen met criminele inmenging. En als dat gebeurt, heeft het vaak grote gevolgen. De laatste jaren is er steeds meer aandacht voor dit onderwerp, met een belangrijke rol voor de verenigingsbestuurder om het probleem in de amateursport aan te pakken.

“ÉÉN OP DE ACHT AMATEURSPORTVERENIGINGEN IN NEDERLAND HEEFT DE AFGELOPEN TWEE JAAR TE MAKEN GEHAD MET SIGNALEN DIE KUNNEN WIJZEN OP CRIMINELE INMENGING”

ACHTERGROND

Spelers die zwart worden betaald door een invloedrijke sponsor, een plotselinge toestroom van oud-profs of een club die in korte tijd wel erg vaak promoveert. Voor wie rondloopt in het amateurvoetbal zijn dit soort verhalen niet vreemd. Toch blijft het vaak bij geruchten en kunnen argwanende clubs uit de omgeving nooit echt hun vinger leggen op wat er achter de schermen gebeurt. Maar zelden komt de waarheid aan de oppervlakte bij zo'n beruchte club. Als dat wel gebeurt, zoals bij zaalvoetbalclub 't Knooppunt of voetbalclub Türkiyemspor, gaat het om extreme gevallen, zoals een liquidatie of een poging daartoe. Maar juist het grote grijze gebied blijft vaak onder de radar. De afgelopen jaren werd de sluier rond ondermijnende criminaliteit af en toe opgelicht. In de hele samenleving wordt criminele inmenging steeds meer gezien als een maatschappelijk risico. Dit leidt tot meer investeringen in de bestrijding ervan, ook in de sport. Een breed nationaal onderzoek in 2020 wees uit dat één op de acht amateursportverenigingen in Nederland in de afgelopen twee jaar te maken heeft gehad met signalen die kunnen wijzen op criminele inmenging. Niet alleen in het amateurvoetbal, maar ook in andere sporten, zoals ijshockey, paardensport, tennis, vechtsport, handbal, boksen, honkbal, basketbal, badminton en golf. Bij opsporingsdiensten bleken zaken te lopen in de schietsport, bridge, watersport, cricket, korfbal en volleybal. Verder werd in interviews gewezen op kwetsbaarheden binnen het hockey en de dartsport.

WAT IS CRIMINELE INMENGING?

Criminele inmenging gaat over personen die een link (lijken te) hebben met de georganiseerde misdaad en/of witteboordencriminaliteit en zich een rol of taak hebben kunnen verwerven in een sportvereniging. Bijvoorbeeld als bestuurder, vrijwilliger zonder bestuurstaak, betaalde kracht, donateur en/of sponsor. Vanuit deze positie

kunnen zij invloed uitoefenen op de normen en waarden, de sfeer, het beleid en de veiligheid van de club. Ook kunnen ze crimineel verworven geld in de club brengen (geld witwassen via de club) of de vereniging misbruiken voor criminele activiteiten. Criminele inmenging gaat dus niet over delicten die worden gepleegd binnen de sportverenigingen, zoals diefstal uit de kleedkamer, vernielingen of bedreiging van een scheidsrechter, maar om personen die geld verdienen met zaken als drugshandel of andere misdaad in georganiseerd verband. Binnen de definitie van criminele inmenging vallen wel: zwart betalen van spelers door een crimineel clublid, gebruik van de opstallen voor criminele activiteiten, verdachte personen met (vermoedelijk) criminele intenties die elkaar ontmoeten op de vereniging, georganiseerde matchfixing, of een sponsor die alleen contant wil betalen.

WAT MAAKT SPORTVERENIGINGEN KWETSBAAR?

In een onderzoek voor de provincie Gelderland zijn vier risicofactoren geïdentificeerd die een club kwetsbaar maken voor criminele inmenging:

- Financiële instabiliteit: clubs die financieel in zwaar weer verkeren zijn eerder geneigd om in zee te gaan met een sponsor die alleen contant wil betalen.
- Bestuurlijke instabiliteit: de kwaliteit van de vrijwilligers binnen een sportvereniging verschilt enorm en juist clubs met weinig bestuurlijke continuïteit en controle zijn kwetsbaar.
- Een verenigingscultuur met een eenzijdige nadruk op winnen en presteren: 'Zolang de gemeenschap rondom een club het belangrijk vindt dat de club het goed doet, en dat belang vooropstelt en daardoor een oogje dichtknijpt bij sponsoring met zwart en/of crimineel geld, zal er weinig veranderen', antwoordde een respondent uit de veiligheidssector.

- De omgeving waarin een club zich bevindt: wanneer in de directe omgeving van de club veel (drugs)criminaliteit of overlast voorkomt, is de kans aanwezig dat dit zich ook doorzet in de vereniging.

HOE KUNNEN SPORTVERENIGINGEN CRIMINELE INMENGING VOORKOMEN?

Hoewel criminele inmenging aantoonbaar aanwezig is in de amateursportwereld, weten verenigingsbestuurders in de sport vaak niet goed hoe ze moeten handelen.

Sportverenigingen kunnen veel problemen voorkomen met relatief eenvoudige maatregelen.

De meest voorkomende vorm van criminele inmenging is crimineel weldoenerschap. Een voorbeeld is een anonieme sponsor of donateur die de vereniging alleen wil sponsoren om het crimineel verdiende geld wit te wassen.

Een vereniging kan dit op verschillende manieren tegengaan:

- Weiger contante betalingen of werk altijd met formele sponsorcontracten.
- Vraag sponsors en donateurs altijd om een Verklaring Omtrent het Gedrag voor rechtspersonen (VOG RP).
- Hanteer het vier-ogen-principe, waarbij minimaal twee personen toezicht houden op de financiën en het gesprek voeren met nieuwe donateurs of sponsors.
- Ga met een externe accountant of kascommissie het gesprek aan over hoe de vereniging zo transparant mogelijk verslag kan doen van de herkomst van financiële middelen.

Dergelijke maatregelen maken aan criminelen duidelijk dat bij de club een strenge selectie plaatsvindt en er weinig te bereiken valt. Als een bestuur expliciet uitdraagt dat geen enkele vorm van zwart geld en ondermijning binnen de club wordt geaccepteerd, helpt dat om criminelen of dubieuze sponsors buiten de deur te houden.

“DE MEEST VOORKOMENDE VORM VAN CRIMINELE INMENGING IS CRIMINEEL WELDOENERSCHAP”

WAT DOEN BIJ SIGNALLEN VAN CRIMINELE INMENGING?

Als er toch signalen zijn van criminele inmenging, wil je daar als verenigingsbestuurder ergens mee terecht. Maar waar? Bij duidelijke signalen of vermoedens van criminele of illegale handelingen is de politie of Meld Misdaad Anoniem de aangewezen partij. Maar gaat het om vage vermoedens, dan is die stap soms te groot. Het Centrum Veilige Sport Nederland en sportbonden zijn een laagdrempelig aanspreekpunt om deze vermoedens mee te bespreken en verenigingen te ondersteunen.

Wat verder helpt is om als vereniging goede contacten te onderhouden met een aantal

lokale partijen in de sport- en veiligheidssector. Bij een signaal is het dan gemakkelijker om aan de bel te trekken. De sportvereniging staat namelijk niet alleen. Het gaat om de volgende partijen, voor wie ook een rol is weggelegd:

- Gemeentelijke afdelingen Sport en Openbare Orde en Veiligheid moeten goed met elkaar samenwerken en bepalen hoe zij naast verenigingen kunnen staan in het voorkomen en tegengaan van situaties van criminele inmenging.
- Verenigingsondersteuners en buurtsportcoaches kunnen de bewustwording onder verenigingsbestuurders vergroten door het gesprek aan te gaan over criminele inmenging.
- Lokale ketenpartners uit de veiligheidsdriehoek (politie, OM, RIEC, FIOD, enz.) moeten partijen in de sport bewust maken van signalen van criminele inmenging en risicofactoren.

Uiteindelijk vormen verenigingsbestuurders de eerste barrière tegen criminele inmenging. Gelukkig worden er steeds meer hulpmiddelen ontwikkeld. Sinds kort bestaat de e-learning 'Financiële integriteit' van NOC*NSF en heeft de Taskforce RIEC Zeeland Brabant een signaal- en interventiekaart ontwikkeld voor verenigingen. Ook treedt de KNVB hard op tegen het zwart betalen van spelers. Zo wordt er steeds meer gewerkt aan een sportomgeving die veilig, eerlijk en zorgeloos is.